

СТАНОВИЩЕ

от доц. д.н. Андреана Ефтимова

Факултет по журналистика и масова комуникация,

СУ „Св. Климент Охридски“

за дисертационния труд

на Деница Денчева Генчева

на тема: „**Социо- и психолингвистични функции на чуждата лексика в онлайн пространството**“

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по научна специалност 3.5. Обществени комуникации и информационни науки

(Журналистика – медиен език и стил)

Научен ръководител: доц. д.н. Андреана Ефтимова

Данни за дисертанта. Докторантката Деница Денчева Генчева придобива степента *магистър* по специалността “Френски език и литература” в СУ “Св. Климент Охридски”. Учи психология в университета Шарл де Гол, Лил 3, и завършва магистърска степен по клинична психология във ВТУ “Св. Св. Кирил и Методий”. През 2015 г. става магистър по английска филология с профил *Литература и медии* в СУ “Св. Климент Охридски”. По време на обучението си е работила като преводач, преподавател по чужд език, психолог и мениджър проекти.

Данни за докторантурата. Деница Генчева е докторант във ФЖМК от 2015 г. По време на докторантурата си се включва в няколко проекта: “Докторантски филологически център” на ЮЗУ “Н. Рилски”, “Непознати приятели, познати неприятели” на ШУ “К. Преславски” и проект за създаване на електронно списание “Медии и език” към ФЖМК при СУ. Завършва докторантурата си предсрочно в рамките на тригодишния срок. Дисертационният труд беше обсъден на заседание на Катедра „Пресжурналистика и книгоиздаване“, проведено на 12.01.2017 г. в разширен състав. Публичната защита е насрочена за 16.05.2018 г. с решение на заседанието на

Научното жури от 12.02.2018 г. Съставът на Научното жури е утвърден със заповед № ЗД 38-110/ 06.02.2018 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“.

Данни за дисертацията и автореферата. Дисертационният труд е с обем 273 страници, от които 240 страници е основният текст. Изложението е конструирано в увод, три глави и заключение. Приложението съдържа 16 страници.

Библиографската справка съдържа общо 205 заглавия на кирилица и латиница.

Авторефератът отговаря на съдържанието на дисертационния труд и в сbitа форма предава основните идеи и постижения на изследването.

Дисертационен труд. Деница Генчева се е нагърбила с един нелесен и неполучил окончателно разрешение проблем за обсега на явленията *превключване* и *смесване на кода*, които са основна характеристика на речевото поведение на общуващите в/чрез социалните медии и се осъществяват чрез употребата на чужди лексикални средства. Докторантката се намесва в научната дискусия около тези социалингвистични явления, като съвестно е издирила и подложила на критически анализ редица схващания по проблема. Сериозна трудност в прегледа на теоретичните постановки на предимно чужди учени бяха несъответствията в граматичната терминология на английските и българските научни разработки. При изясняването на моделите на смесването на кодовете – вмъкване, редуване и лексикално уподобяване – възникна необходимост от адаптиране и поясняване на използвани термини в чуждоезичните проучвания – процес, който се оказа сложен, първо, защото в българската научна литература почти липсват отделни, задълбочени изследвания на явлениято *превключване на кода*, които да послужат като база за сравнение, и второ, защото през годините не са търсени адекватни преводни варианти или пък уеднаквяване на термини, свързани с изследваните явления, в двата езика, които да се използват в настоящата работа в готов вид.

Работата предлага още в тази първа теоретична част експериментален модел за проверка на степента на адаптация на чуждите лексикални елементи в речта на онлайн медиите. Този необичаен подход – в теоретичния преглед да се вложи и собствено експериментално проучване – се наложи заради липсата на изследвания, в които категорично и убедително да се разграничава превключването на кода от лексикалното заемане при реализирането им само чрез една словоформа. Стъпвайки върху солиден лексикален корпус, събран от онлайн комуникацията, бяха обособени най-честотните

лексикални групи, за да се установи тяхната фонологична, морфологична и словообразователна адаптация, семантичната им прозрачност и степента на разпространението им. Намесата ми като научен ръководител при обособяването на лексикалните групи за експеримента и при формулирането на въпросите по критериите, по които се преценява тяхната адаптация в българската реч, се наложи, тъй като при планирането на експеримента бяха нужни умения за типология и синтез на езиковите примери въз основа на познания най-вече върху българското словообразуване и граматика, както и познаване на психолингвистични процедури за изследване, каквито предлага проф. Пенка Пехливанова-Бурова в работата си върху психолингвистичните механизми на възприемането на чуждите думи в българския език. В резултат на успешно проведения експеримент докторантката достигна до заключения за границите на превключването на кода, които са експериментално подплатени и са теоретичен принос на разработката ѝ.

Докторантката прояви предпочитания към обсъждането на макро- и микросоциолингвистичните фактори (в края на втората и в началото на третата глава), повлияващи превключването и смесването на кода в онлайн средата, като постави във фокуса на работата си английския като лингва франка, диглосията и билингвизма, средата и ситуацията и др. След задълбочен преглед на научната литература по тези въпроси (в контекста на явления като билингвизъм, диглосия, лингва франка в Мрежата) Деница Генчева сбито предлага и психолингвистичните фактори, влияещи на превключването и смесването на кода – например механизма на интерактивното приспособяване, когнитивните интерферентни процеси, протичащи в билингвалното съзнание и др. Известната непропорционалност на вниманието към социо- и психолингвистичните фактори може да се оправдае с трудностите да се идентифицират реалните участници в социалните медии, тъй като не може да се удостовери със сигурност кой стои зад нечие речево поведение в онлайн пространството. Липсата на достоверна информация за личностните характеристики и психологическата мотивация на участниците в общуването ограничава възможностите за проучване на влиянието на психолингвистичните фактори в този тип комуникация.

Дисертацията има и своите практико-приложни приноси страни, най-важната от които е извеждането на функциите, които превключването на кода изпълнява в социалните мрежи – (1) *конвергентно поведение и стремеж към солидарност*, (2) *дивергентно поведение, дистанциране и неодобрение*, (3) *експресивност и*

колоритност, (4) модерност (езикова мода), (5) изграждане на имидж, (6) участие и адаптация в професионалното общуване, (7) икономия на време, (8) евфемизация и дисфемизация на речта. В резултат от типологизирането и богатото илюстриране на осем такива функции докторантката формулира заключението, че „чуждите думи и изрази представляват допълнително експресивно и прагматично лингвистично средство, а превключването на кода в спонтанната писмена реч е един от езиковите механизми за имитация на разговорност и илюстрира тенденцията към разговорност, характерна както за социалните мрежи и форуми, така и за други области в съвременния живот“ (Автореферат, с. 35). Обособените функции на чуждата лексика онлайн получават своята социо- и психолингвистична интерпретация, основа за която са изяснените във втората и третата част макро- и микросоциолингвистични фактори и психолингвистични аспекти на превключването на кода.

Публикации и участия в научни форуми. Докторантката представя списък от шест публикации, направени в сборници на ЮЗУ „Неофит Рилски“, на ПУ „Паисий Хилендарски“, на Тринити колидж, както и в Годишника на ФЖМК при СУ „Св. Климент Охридски“ и сп. „Медии и език“. Две от публикациите са на английски език.

Заключение. Въз основа на усърдното проучване на теоретични източници, на селекцията и критическия прочит на постановки по проблема, на упоритата работа по съдържателното и стилово усъвършенстване на дисертационния текст, на значимите и уникални практико-приложни приноси на изследването предлагам на членовете на уважаемото научно жури да присъдят на Деница Денчева Генчева образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика – медиен език и стил).

01.03.2018 г.

доц. д.н. Андреана Ефтимова
ФЖМК, СУ „Св. Климент Охридски“